

כדי שישמור עוד שבתות – בגר תושב

1. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף סד עמוד ב
מיתיבי: איזהו גר תושב? כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד עבודת כוכבים, דברי ר"מ;
וחכ"א: כל שקיבל עליו שבע מצות שקבלו עליהם בני נח; אחרים אומרים: אלו לא באו לכלל גר תושב, אלא איזהו גר תושב? זה גר אוכל נבילות שקבל עליו לקיים כל מצות האמורות בתורה חוץ מאיסור נבילות;
2. תלמוד בבלי מסכת כריתות דף ט עמוד א
דת"ר: גר תושב מותר לעשות מלאכה בשבת לעצמו כישראל בחולו של מועד; ר"ע אומר: כישראל ב"ט; ר' יוסי אומר: גר תושב עושה בשבת לעצמו כישראל בחול; רש"א: אחד גר תושב ואחד [עובד כוכבים] עבד ואמה התושבים, עושין מלאכה בשבת לעצמן כישראל בחול.
3. רש"י מסכת כריתות דף ט עמוד א
גר תושב - שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים כגון נעמן. עושה מלאכה בשבת לעצמו - בדבר האבד כישראל בחולו של מועד. כישראל ב"ט - אוכל נפש.
4. רש"י מסכת יבמות דף מח עמוד ב
גר תושב - שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ואוכל נבלות והזהירו הכתוב על השבת דמחלל את השבת כעובד עבודת כוכבים.
5. רבינו גרשום מסכת כריתות דף י עמוד ב
גר תושב. שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ולא קבל עליו שאר מצות: כישראל בחולו של מועד. כלומר כיון שיש בו קצת גירות אינו עושה כל מלאכה בשבת אא"כ אין לו מה יאכל או דבר האבד: כישראל ביום טוב. דאינו עושה מלאכה אחרת אלא מכשירי אוכל נפש בלבד:
6. רש"י מסכת יבמות דף מח עמוד ב
גר תושב - שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ואוכל נבלות והזהירו הכתוב על השבת דמחלל את השבת כעובד עבודת כוכבים.
7. רש"י מסכת גיטין דף נז עמוד ב
גר תושב היה - שלא קיבל עליו שאר מצות אלא ע"ז שנאמר כי לא יעשה עוד עבדך וגו' (מ"ב ה).
8. תוספות מסכת יבמות דף מח עמוד ב
זה גר תושב - פירש בקונטרס שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ומחלל שבת כעובד עבודת כוכבים וקשה דאם כן נפיש להו משבע מצות ובמסכת ע"ז (דף סד): משמע דשבע מצות שקבלו בני נח איקרי גר תושב ועוד דבפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף נח): אמרי' דעובד כוכבים ששבת חייב מיתה אפילו בחול כל שכן בשבת ובפרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות דף ט. ושם) קאמר ר"ע דגר תושב אין מוזהר על השבת ונראה דהכא בעושה מלאכה לצורך ישראל דומיא דוינפש בן אמתך.
9. רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק י הלכה ו
... ואפילו יושב ישיבת עראי או עובר ממקום למקום בסחורה לא יעבור בארצנו אלא עד שיקבל עליו שבע מצות שנצטוו בני נח שנאמר לא ישבו בארצך אפילו לפי שעה, ואם קבל עליו שבע מצות הרי זה גר תושב, ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג אבל שלא בזמן היובל אין מקבלין אלא גר צדק בלבד.
10. כסף משנה הלכות עבודה זרה פרק י
כתב הראב"ד אבל שלא בזמן היובל וכו'. א"א איני משוה לו בישיבת הארץ עכ"ל. טעמו לומר שאע"פ שאין מקבלין גר תושב בזמן שאין היובל נוהג אם קבל שבע מצות למה ימנעו אותו מישיבת הארץ הא ליכא למיחש ביה פן יחטיאו. ולדעת רבינו נראה לומר דאין ה"נ שאם מעצמו קיבל עליו שבע מצות שאין מונעין אותו מישיבת הארץ ולא בא לומר אלא שאין בית דין מקבלין אותו: ודין גר תושב נתבאר בפרק י"ד מהלכות איסורי ביאה ופרק שביעי מהלכות בית הבחירה:

11. שולחן ערוך יורה דעה הלכות יין נסך סימן קכד סעיף ב

גר תושב, דהיינו שקבל עליו שבע מצות, וכן גר שמל ולא טבל, מגען אוסר בשתייה. הגה: וכל זמן שלא טבל כראוי, מקרי לא טבל (ר"ן פ' השוכר והגהות מרדכי דיבמות). ויש מקילין אפילו במגע גר תושב (טור בשם הרא"ש), אבל יין שלו ודאי אסור (ב"י).

12. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף עא עמוד א

גר תושב האמור לענין רבית, מאי היא? דכתיב וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך.

13. ויקרא פרק כה פסוק לה

וְכִי־יָמוּךְ אֶחֱיֶךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחֲזַקְתָּ בּוֹ גֵר וְתוֹשֵׁב וְחַי עִמָּךְ:

14. רש"י מסכת בבא מציעא דף עא עמוד א

גר תושב - שקיבל עליו לא לעבוד עבודת כוכבים, ואוכל נבילות. אל תקח מאתו כתיב - אאחיק קאי, וכי כתיב גר תושב - לענין וחי עמך כתיב, שאתה מצווה להחיותו.

15. רש"י מסכת עבודה זרה דף כ עמוד א

לגר אשר בשעריך - גר תושב שקבל עליו שבע מצות שנצטוו בני נח ונבילה מותרת לו ואתה מצווה להחיותו דכתיב בגר ותושב (ויקרא כה) וחי עמך.

16. רש"י מסכת ערכין דף כט עמוד א

אין גר תושב נוהג - שיהא ישראל מצווה להחיותו גר תושב שקיבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ואוכל נבילות.

17. רמב"ם הלכות מלכים פרק ח הלכה יא

כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם, ויש לו חלק לעולם הבא, והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקדוש ברוך הוא בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן, אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם.

18. חשוקי חמד עבודה זרה דף סד עמוד ב

שקיבל עליו- ילד שאמו נתגיירה, והוא עדיין לא נתגייר, האם מותר לאמו לחלל שבת כדי להצילו שאלה. מעשה שהיה ברוסיה, בשנים שהשלטונות הקומניסטים השכיחו בכח את היהדות מהיהודים, והנה אחד היהודים שלא ידע יהדות מה היא נשא אשה בת אל נכר, ולא ידע כלל את חומרת הדבר, ונולדו להם כמה ילדים, לאחר כמה שנים כאשר בחסדי השי"ת העבודה זרה ושמה קומניזם התנפצה, התחילו לחדור לרוסיה האור וגירשה הרבה מהחושך, והדליק אצל חלק גדול מהיהודים את הניצוץ הכבוי. גם מיודענו שהיה נשוי לנכרית התחיל להתקרב ליהדות עד שחזר לגמרי, והצליח לשכנע את אשתו שתתגייר. האשה התגיירה, אך את הילדים לא הצליחו לגייר, כיון שלא היה מצוי שם מוהל שיוכל למולם. ויהי היום בנם בן השנים עשרה ששמר את כל התורה והמצוות, ורק המתין לשעת הכושר שיבא מוהל, נפל בשבת ונחבל והיה צריך טיפול דחוף בבית חולים. עתה נתעוררה הספק האם מותר לאב ולאם לחלל שבת כדי להצילו, שהרי דינו כנכרי לכל דבר? כמו כן נתעוררה השאלה מה הדין לחלל שבת באיסור דרבנן, כגון לקרוא לנכרי ולצוות עליו לחלל שבת?

הרי לנו מדבריו שיתכן גר תושב שיהיה חייב בשמירת שבת, והוא באופן זה שבחילת קבלתו לגירות קבל על עצמו מלבד השבע מצות דבני נח גם לשמור שבת. ובגר שכזה שמוזהר מצד קבלתו על שמירת שבת, הרי שיש בשמירת שבת שלו גם קיום מסוים של מצות השבת, ולא רק קבלה שלא לעבור איסורים, כאילו קיבל עליו בנדר ואיסור שלא לחלל שבת, שהרי זה פשוט שאינו בלאו ד"לא יחל דברו", וע"כ צריך לומר שמחוייב במצות שבת מעיקר דין שמירת שבת, וכמו שישראל מצווה על השבת. ובגר שכזה הרי ודאי שלפי הדרשה של "חלל עליו שבת אחת", יהיה מותר לחלל שבת לשם הצלתו, דשפיר קרינן ביה "כדי שישמור שבתות הרבה". וציוור שכזה יש לנו בקטן שלפנינו, אי נימא דהוי כגר תושב מצד החינוך של הוריו, ושפיר יצא לנו לדינא שמותר וצריך לחלל עליו שבת כדי להציל את חייו.